

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Nr 1 mars 2011

Landsbygd i Centrum

Tema: Skärgård

Foto: Karin Olsson

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Tel: 08-785 40 00 (vxl)
Fax: 08-650 77 40
Besök oss gärna på
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Redaktion: Hanna Williamsson, Mette
Kjöbek Petersen, Rose-Mari Åkerström
Ulrika Geber (ansvarig utgivare)

Tryckeri: Tabergs tryckeri 2011

I detta nummer kan du bland annat läsa om:

SAM-ansökan 2011

Fisk och fiske i skärgården

Opera och landsbygdsutveckling i samklang

Skärgården som destination genom samverkan
och kompetensutveckling

Fler blommande betesmarker i skärgården

Kompetensutveckling mars-maj 2011

Lantbruksledaren

Ännu råder bister vinterkyla. Ändå har vårtecknen redan börjat visa sig. I veckan öppnade länsstyrelserna för SAM-ansökningar och nästa vecka ska vi börja planera för årets inventering av ängs- och betesmarker.

Detta nummer av Landsbygd i Centrum har skärgård som tema. Länsstyrelsens arbete med skärgårdsfrågor sker på flera olika sätt och nivåer. Landshövding Per Unckel är ordförande och avdelningschef Lars Nyberg är sekreterare i skärgårdssamarbetets exekutivkommitté som är sammansatt av landstings- och kommunpolitiker från skärgården samt Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation, SIKO. Syftet är att snabbt och konkret kunna lösa problem och frågor som kommitténs representanter lyfter. På Länsstyrelsen finns också en skärgårdshandläggare sedan den 1 februari som heter Jessica Strid. Därutöver är många avdelningar på Länsstyrelsen involverade i skärgårdsarbetet inom sina respektive sakfrågor, främst avdelningarna för miljö, tillväxt, plan och landsbygd. I detta nummer kommer vi att fokusera på det miljö- och utvecklingsarbete som sker inom ramen för Landsbygdsprogrammet. Kolla gärna in Länsstyrelsens nya webbplats där skärgårdsinformationen finns samlad under landsbygd och lantbruk, www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk.

Vare sig du läser detta nummer av Landsbygd i Centrum på dataskärmen eller som papperstidning, går vi alla mot en mer digital framtid. Om ett år, 2012, kom-

mer SAM-ansökningar enbart att kunna ske elektroniskt. Idag ligger Stockholms län på 65 procent elektroniska ansökningar, nästa år ska vi ligga på 100(!).

Kursutbudet för hållbar landsbygdsutveckling annonseras som vanligt i vår papperstidning men mer detaljerad information finns på vår webbplats och genom vårt elektroniska nyhetsbrev. Webben är en viktig förutsättning för landsbygdsföretagarnas och landsbygdsbornas möjligheter att synas, kommunicera och vara samhällsmedborgare. Länsöverdirektör Katarina Kämpe har nyligen beslutat att en bredbandsstrategi för Stockholms län ska utarbetas. Vi har idag 9,8 miljoner kronor för bredbandsutbyggnad genom kommuner och byalag inom Landsbygdsprogrammet. Det kommer att finnas ytterligare medel tillgängliga efter omfördelning inom programmet. Behovet är enormt om vi ska nå regeringens mål, men det finns också en stor osäkerhet i länet och de konkreta ansökningarna är ännu få. Det är viktigt att vi för en dialog med kommuner och byalag för att få in goda ansökningar i områden med dålig bredbandstäckning där marknaden för bredband inte fungerar. Det gäller inte minst skärgården. Det är också viktigt att använda bredbanden på ett bra sätt – glöm inte att anmäla dig till vårt elektroniska nyhetsbrev!

Ulrika Geber
Lantbruksdirektör

Kom igång med SAM Internet 2011

Jordbruksverket kommer från och med år 2012 inte att skicka ut några SAM-blanketter. De vill då att alla använder SAM Internet. Så för dig som inte redan använder SAM Internet är det hög tid att prova!

Vad är SAM Internet?

SAM Internet är en gratis Internettjänst som gör det enklare att ansöka om jordbrukarstöd. Ansökan och kartan fylls i direkt på Internet och skickas till Länsstyrelsen i elektronisk form. Automatiska kontroller minskar risken för fel i din ansökan.

Lösenord

Alla som skickade in en SAM-ansökan 2010 har fått ett lösenord från Jordbruksverket med posten.

Support

Om du har problem med eller frågor om SAM Internet kan du vända dig till Länsstyrelsen, som besvarar frågor under kontorstid. Sista två veckorna före den 31 mars kommer länsstyrelserna gemensamt att erbjuda

telefonhjälp under kvällar och helger. Tider och telefonnummer kommer att annonseras på Jordbruksverkets webbplats.

Tips!

På jordbruksverkets webbplats kan du läsa mer om SAM-Internet, få svar på frågor och se instruktionsfilmer för att komma igång. Där loggar du också in för att göra din ansökan.
www.jordbruksverket.se/saminternet

Nyhet!

I år kan man använda flera olika webbläsare för att göra sin ansökan, vilket gör det möjligt att utnyttja SAM Internet även för dig som har en Macintosh.

Paulina Liljander
Johannes Tykesson

Du som anmält en e-postadress i din SAM-ansökan kommer att få nästa nummer av tidningen endast i elektronisk form

SAM-ansökan 2011

Sista ansökningsdag är torsdagen den 31 mars

Nyheter SAM 2011

- Om du inte skrivit under din SAM-ansökan senast den 15 juni kommer den att avvisas.
- Om du har miljöersättningar och kompensationsbidrag är sista datum för sådd den 30 juni.
- Om du söker miljöersättning för miljöskyddsåtgärder ska du i år skicka in din växtodlingsplan tillsammans med din SAM-ansökan. Jordbruksverket kommer att informera berörda lantbrukare.

Förläng dina miljöersättningsåtaganden till och med 2013

Har du åtaganden för miljöersättningar som gäller till och med år 2011 kan du i år i SAM-ansökan förlänga dessa till och med år 2013. Om du väljer att inte göra det kan du inte söka nytt åtagande förrän år 2014. Du kommer inte att kunna förlänga dessa åtaganden 2012. Följande åtaganden är undantagna och kommer att gå att söka på nytt 2012.

- Miljöskyddsåtgärder
- Våtmarker
- Restaurering av betesmarker och slåtterängar
- Mångfaldsträda

Tips för att undvika fel som kostar pengar

Det är viktigt att du redovisar alla block som ingår i dina miljöersättningsåtaganden i SAM-ansökan. De block som inte är godkända för gårdsstöd ska du däremot inte redovisa några skiften för, utan endast ha med i blockförteckningen.

Ta inte med ny mark i SAM-ansökan (så kallade 00-block) om du inte är säker på att det är jordbruksmark. *Om marken inte godkänns som jordbruksmark riskerar du sanktion på din utbetalning.* Om du har röjt mark som inventeringen dömt bort och på nytt tar med den i SAM-ansökan måste du tydligt ange att du åtgärdat bristerna. I annat fall riskerar du sanktion på din utbetalning.

Foto: Rose-Mari Åkerström

Välkommen till öppet hus

Kom till öppet hus på Länsstyrelsen om du vill ha hjälp med din ansökan eller vill lämna in din ansökan direkt.

Måndag 28 mars - torsdag 31 mars
klockan 9.00 till 16.00

Plats: Hantverkargatan 29, anmäl dig i receptionen.

Observera att du måste fylla i din ansökan själv!

Om du vill ändra dina blockgränser i SAM Internet måste du begära kartredigering, det räcker inte att bara rita om skiftets gränser. Gör så här:

1. Markera block
2. Välj "Block" ovanför kartbilden
3. Välj "Föreslå ändring av block"
4. Motivera.
5. Rita skiftet som det ser ut i verkligheten

Välj rätt grödkod för dina vallar, betesmarker och slåtterängar. Använd grödkod 50 för slåtter- och betesvall på åkermark. Grödkod 52 är för betesmark (ej åker). Grödkod 49 ska du använda för åkermarksskiften med sämre vallgröda som därmed inte ger rätt till miljöersättning eller kompensationsbidrag.

Om du övertar delar av annan brukares SAM-ansökan, måste du själv ha en SAM-ansökan inkommen senast den 31 mars för att kunna få gårdsstöd för den areal som du tar över.

Observera att du från och med 2010 måste ha minst fyra hektar jordbruksmark samt inneha minst fyra stödrätter i samma region för att kunna få gårdsstöd.

Utbetalningar för SAM 2010

Länsstyrelsen har för SAM-ansökan 2010 betalat ut 172,5 miljoner till de 1 870 lantbrukare som ansökt om gårdsstöd. För miljöersättningarna, totalt drygt 3 000 ansökningar, har 52 miljoner kronor betalats ut till och med februari.

- Slututbetalningen för Handjursbidraget 2010 beräknas nå lantbrukarna den 30 mars 2011.
- Första utbetalningen för Kvalitetscertifiering 2010 är preliminärt den 29 april 2011.

Viveka Appeltofft

Fisk och fiske i skärgården

Fisk är nyttigt och under senare år har dess positiva hälsoeffekter fått allt mer uppmärksamhet. Det har bland annat visat sig att en hög fiskkonsumtion motverkar hjärt- och kärlsjukdomar och många olika former av cancer. Livsmedelsverket rekommenderar därför att vi bör äta minst tre hekto fisk och skaldjur per vecka. Med dagens invånarantal så innebär det att vi bör äta drygt 30 000 ton fisk per år i Stockholms län. I dagsläget produceras endast cirka två procent av denna fisk i länet.

Torsk på uppgång

Fiskerinäringen brukar normalt definieras som det licensierade yrkesfisket och vattenbruket. I Stockholms län finns knappt 40 yrkesfiskare varav merparten bedriver sitt fiske i Stockholms skärgård. Antalet har varit på ungefär samma nivå sedan mitten av 2000-talet. Några av yrkesfiskarna bedriver även fiske utanför länet och då företrädesvis torskfiske i södra Östersjön. Yrkesfiskets fångster domineras av strömming men även torsk utgör en relativt stor andel. Andra viktiga fiskarter för kustfisket i länet är abborre, gös, sik och ål. Sedan 2007 är det förbjudet att fiska ål, men för yrkesfiskare finns möjlighet att få dispens. Ålen har dock minskat i ekonomiskt värde på grund av minskad efterfrågan och lägre priser. Fångsterna av torsk har ökat i skärgården under senare år och framförallt så har fisket på Ålandshav blivit allt bättre.

Goda utsikter för Mälargösen

Fisket i Mälaren genomgick en drastisk förändring i slutet av 1980-talet. Fångsterna av siklöja minskade kraftigt och beståndet kollapsade. Det har inte återhämtats sedan dess. Den totala fångsten är knappt 300 ton per år och domineras av gös som idag är en mycket ekonomiskt viktig resurs. Andra viktiga arter för fisket i Mälaren är ål, abborre och gädda.

I syfte att få en långsiktigt god förvaltning och höja avkastningen i fisket genomfördes för några år sedan förändringar i regelverket kring fisket i Hjälmaran. Minimimåttet höjdes till 45 centimeter och samtidigt gjordes anpassningar i redskapen. Detta fick mycket goda resultat och fisket har som det första insjöfisket i världen miljöcertifierats av MSC (Marine Stewardship Council). De närmaste åren så kommer samma regler att gälla i Mälaren och allt talar för lika goda resultat där. Gösfisket i dessa sjöar kommer sannolikt att få mycket stor ekonomisk betydelse på sikt.

Fiskodling på land

Vattenbruket för en tynande tillvaro i Stockholms län. Tidigare fanns ett antal kassodlingar med produktion av regnbåge i Stockholms skärgård. Nu finns endast ett fåtal kvar och produktionen är under 100 ton per

år. De senaste åren har det emellertid tagits intressanta initiativ vilket förhoppningsvis kan öka produktionen av odlad fisk i länet. Det handlar då om planer på små landbaserade recirkulerande anläggningar samt även slutna kassar för odling av exempelvis abborre i sjöar och i skärgården.

Flitigt fritidsfiske

Fritidsfisket är omfattande i Stockholms län. Undersökningar från Fiskeriverket och SCB pekar på att det finns cirka 100 000 personer som är mycket intresserade i länet. Årsfångsten hos den kategorin fiskare brukar uppskattas till 20 kilo. Fiskuttaget skulle då vara ca 2 500 ton per år, det vill säga betydligt större än den totala produktionen i fiskerinäringen. Om denna fisk räknas in i den regionala produktionen av fisk så kommer produktionen att uppgå till cirka nio procent av den önskvärda konsumtionen.

Lokalproducerat till fiskdiskarna

I Stockholm är det idag i princip omöjligt att köpa den MSC-märkta gösen från Hjälmaran. Den går istället på export till Tyskland. Merparten av mälarfiskets fångster säljs hemmavid eller går ner till fiskauktionen i Göteborg. När den sedan hamnar i fiskdisken vet man som konsument inte var fisken kommer ifrån. Går man till Konsum eller Ica och köper strömming så är det sällan strömming man får. Det är istället småsill från Blekinge. Torsk från Ålandshav och sik från skärgården finns inte att köpa i Stockholm. Länsstyrelsen uppfattar detta som ett problem och kommer att inom ramen för regeringens vision ”Sverige – det nya matlandet” att arbeta för att tillgängliggöra lokalproducerad fisk för konsumenterna i Stockholm. Länsstyrelsen är övertygad om att det finns en vilja hos konsumenterna att köpa dessa råvaror och hoppas på detta sätt att fiskproduktionen i Stockholms närområde i framtiden ska utgöra mer än dagens två procent av konsumtionen.

Henrik C Andersson

Foto: Henrik C Andersson

Opera och landsbygdsutveckling i samklang

Stockholms vackra skärgård lockar oss människor, men kräver envis hängivenhet av dem som lever där. Man brukar kalla skärgårdsbor för mångsysslare, eller varför inte livskonstnärer? Till de många som under tidens gång skapat sin försörjning i skärgården med fiske, jordbruk, hantverk, handel och sommargäster och i modern tid också tjänster av olika slag, ansluter sig många mer utåtriktade konstnärspersonligheter. Flera av Sveriges artister, författare, skådespelare och konstnärer väljer att leva i skärgården delar av sin tid.

Jussi Björling, den internationellt mycket uppskattade tenoren, hade sitt sommarhus på Sjarö, och där somnade han in den 9 september 1960. Han brukade hålla välgörenhetskonserter på Ljusterö och fylla den vita skärgårdskyrkan till sista platsen. Enligt hörsången öppnades fönstren så att de som trängdes på de välkrattade grusgångarna utanför också skulle höra.

På Ljusterö arbetar just nu sångare och musiker tillsammans med öns företagarförening för att utveckla samhället. Foto: Carl Thorborg

År 2005 arrangerades för första gången Ljusterö Operafestival till Jussi Björlings minne, med Jessica Lindberg Dik som initiativtagare. Hon är operasångerska, producent, och uppvuxen på Ljusterö på somrarna. Intäkterna från festivalen gick det året till att reparera kyrkans trasiga gamla orgel. Kommunen hade gått in med bidrag och de medverkande ställde upp gratis. Ljusterö operafestival till Jussi Björlings minne har sedan fortsatt varje år, och vuxit. Festivalen uppmärksammade särskilt minnet av tenorens bortgång 2010, och 2011 är det 100 år sedan han föddes, vilket kommer att firas kommande festival.

Jussi Björlings tradition att hålla konserter till förmån för välgörenhet har vuxit till en större idé för Ljusterö som har involverat företagarföreningen på ön. För vad behövs för att kunna ta emot tusentals

besökare som vill lyssna till sångare och musiker av världsklass? Jo, företag som säljer alla tjänster som behövs runt omkring, från byggande av en scen med större kapacitet, till boende, transporter och serveringar. En fantastisk potential att ta tillvara.

Årets operafestival

2011 års festival går av stapeln den 18-21 augusti. Mer information finns på festivalens webbplats www.operafestivalen.se

Mål om fördubbling

Företagarföreningen ska i första hand se till sina medlemmars förutsättningar att utöva sitt företagande. De menar att för att Ljusterö ska kunna behålla sin kommersiella och offentliga service måste den fasta befolkningen fördubblas. Antalet arbetsplatser måste öka för att ön ska kunna behålla sina unga, och för att attrahera nya människor att bosätta sig på ön. Företagarföreningen konstaterar att det inte har varit brukligt att marknadsföra Ljusterö som en turistö. De vill därför se en utveckling av besöksnäringen så att mer efterfrågan på olika slags tjänster skapas. En tanke är också att med ökad efterfrågan från besökare och turister kanske fler kvinnor ser affärsidéer och vågar satsa på dem.

Landsbygdsprogrammet bidrar

Länsstyrelsen har ett uppdrag att stödja föreningar och företag som arbetar för att stärka landsbygden i Stockholms län; ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Det görs genom Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013. Projektmedel har beviljats till några projekt på Ljusterö, liksom företagsstöd till investeringar. LAG Leader UROSS, som är en egen utvecklingsorganisation kopplad till Länsstyrelsen, har stött två projekt på Ljusterö med projektmedel. Ett av dem är Ljusterö Operafestival till Jussi Björlings minne.

Sofia Ståhle

Nyheter i genomförandestrategin för Landsbygdsprogrammet

I genomförandestrategin för Landsbygdsprogrammet har några mindre ändringar gjorts. Riktlinjerna för tillämpningen av genomförandestrategin har också anpassats.

- ▶ Högsta möjliga stödbelopp till våtmarker inom Utvald miljö har höjts till 200 000 kronor per hektar.
- ▶ Högsta möjliga stödbelopp för stöd till småskaliga infrastrukturåtgärder har höjts till 100 000 kronor.
- ▶ Begränsningarna av stödet till investeringar i värmeanläggningar för förnyelsebar energi har förändrats.

Genomförandestrategin och Riktlinjerna finns att läsa på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm/lanbruk

Stockholms läns första mosaikbete

På nordvästra Hemö i Storö-Bockö-Lökaö naturreservat har ett restaureringsprojekt just avslutats. Under 2010 har 8,5 hektar mark restaurerats. Täta partier med framförallt gran och ung tall har tagits bort till förmån för betesfloran på marken och gamla vidkroniga träd nås nu åter av solljuset. Målet har varit att återskapa en mosaikbetesmark. Men vad är det för något?

Vad är en mosaikbetesmark?

En mosaikbetesmark är en gammal betesmark med tydliga inslag av hävdgynnade värden, men som ändå inte berättigar till gårdsstöd eller ordinarie miljöersättning på grund av för stort inslag av berg, sten eller sand.

– Hällmarksrika skärgårdsöar som betats länge och som mellan hällarna har fin, hävdgynnad flora eller värdefulla, gamla träd, är kanske det mest typiska mosaikbetet i Stockholms län, berättar Peter Hammarbäck som handlägger miljöersättningen till mosaikbetesmark inom Utvald miljö på Länsstyrelsen i Stockholm.

Hur ser det ut?

Före restaureringen fanns varierande förekomst av grässvål och örter. Restaureringsplanen beskriver lundpräglade bryn kring de små före detta inägorna, vidkroniga ekar, ett varierat trädskikt med olikåldrig tall, men också björk, ask, asp, sälg, oxel, ek, al, gran, en och hassel mellan de kala berghällarna och några

små strandängar. Idag är området mer öppet och varierat och tillsammans med betesdjuren finns förutsättningar att långsiktigt utveckla det gamla hävdade landskapets värden. På köpet har det blivit mer tillgängligt och attraktivt för besökare.

– Initiativet till projektet kommer från Möja markägarförening och projektet har fått ekonomiska stöd både från reservatsanslaget via Länsstyrelsens naturvårdsenhet och via ett beslut om restaureringsstöd inom Utvald miljö. Målet har varit att skapa en betesmark som berättigar till stöd för mosaikbetesmark inom Utvald miljö, och ser ut att på så vis bli det första området i Stockholms län som klassas som mosaikbetesmark, avslutar Peter Hammarbäck.

Hanna Williamsson

Mosaikbete under restaurering. Här har jämnårig tall fått lämna företräde för tidigare trängda lövträd och ljusnedsläpp till markfloran. Foto: Peter Hammarbäck

Utvald Miljö i ansökningstider

Här presenteras kort de stöd inom Utvald miljö som har formen av ett flerårigt åtagande och som har samma ansökningsdatum som SAM-ansökan, det vill säga senast den 31 mars 2011. För samtliga stöd inom Utvald miljö gäller att länets budget för dessa insatser är begränsad och därför är det inte säkert att alla som söker kan få ersättning. Om du beviljas stöd kommer Länsstyrelsen att skriva in de villkor som gäller för ersättningen i en åtagandepplan som du sedan ska följa under åtagandeperioden. Du ansöker om utbetalning varje år under åtagandeperioden i samband med SAM-ansökan.

.....för dig i skärgården

Mosaikbetesmarker

Läs om *mosaikbetesmark* i artikeln ovan.

Ersättning : 2 150 kronor per hektar och år.

Kontaktperson: Peter Hammarbäck eller Hanna Williamsson

Mer om Utvald miljö

På vår webbplats kan du läsa om andra stöd inom Utvald miljö, www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Bete på öar

För att kompensera för fördyrande djurtransporter och djurtillsyn och uppmuntra till att beta biologiskt och kulturhistoriskt värdefulla skärgårdsöar finns möjlighet för dig som har betesdjur i skärgården att söka ersättning för *bete och slätter på svårtillgängliga platser*. Svårtillgängliga platser avser öar utan vare sig fast broförbindelse eller reguljära färjeförbindelser för bil. Ersättningen förutsätter ett miljöersättningsåtagande för betesmark eller slätteräng med särskilda värden, skogsbete, mosaikbete eller andra gräsfattiga betesmarker eller restaurering till någon av dessa markklasser.

Ersättning: 1 000 kr per hektar och år.

Kontaktperson: Peter Hammarbäck

.....för hela Stockholms län

Andra gräsfattiga marker

Andra gräsfattiga marker avser betesmark med höga hävdgynnade natur- eller kulturmiljövärden som inte kan få gårdsstöd eller ordinarie miljöersättning för att busk- och/eller trädskiktet är tätt, såsom till exempel betade lundmiljöer med ek eller hassel. Kanske har du fått sådan betesmark underkänd i blockinventeringen? Då kan den marken eventuellt berättiga till ersättning. Ersättning kan däremot aldrig bli aktuellt för tidigare öppen betesmark som vuxit igen.

OBS! Nu kan du söka ersättning även för marker på ön där du har ditt brukningscentrum

Ersättning : 2 150 kronor per hektar och år.

Kontaktperson: Peter Hammarbäck eller Hanna Williamsson

Anpassade skyddszoner

Anpassade skyddszoner är gräsbevuxna skyddszoner på strategiska platser på åkern med syfte att minska ytavrinningen och därigenom mängden fosfor som lämnar åkern. Den anpassade skyddszonen får inte ligga i kanten av en åker och ska vara minst 0,25 hektar stor. Den ska vara bevuxen med vallgröda som inte bryts under åtagandeperioden. Länsstyrelsen prioriterar insatsen i områden med stor andel åkermark där näringsläckaget till närliggande vattenrecipienter är relativt högt. Mark som är erosionsbenägen, vattenmättad under delar av året eller som översvämmas ofta är också prioriterad.

Ersättning: 4 000 kronor per hektar och år.

Kontaktperson: Cecilia Norén

Mångfaldsträda

En *mångfaldsträda* syftar till att gynna insekter som humlor, bin och fjärilar samt ge goda häckningsmiljöer för odlingslandskapets fåglar. Grunden är fjolårets stubb efter spannmål eller oljeväxter. En mångfaldsträda kan utgöras av en hel liten åker eller en del av en större åker, dock max 10 hektar per gård. Den läggs med fördel som en sträng längs med ett dike eller innför en skyddszon. Den måste då vara minst 10 meter bred och ska ligga minst 50 meter från skogskanten. Läs mer om hur en mångfaldsträda skapas och sköts på Länsstyrelsens webbplats.

Ersättning: 2 000 kronor per hektar och år.

Kontaktperson: Paulina Liljander

Särskild höhantering

För att ytterligare uppmuntra till att sköta slätterängar med höga natur- och kulturmiljövärden på traditionellt vis finns stöd för *särskild höhantering* på slätterängar. Stödet förutsätter ett miljöersättningsåtagande för slätteräng med särskilda värden. Höet ska torkas på ängen, antingen genom hässjning eller genom att vändas flera gånger innan det förs bort. Välj den metod som traditionellt använts i trakten.

Ersättning: 1 700 kr per hektar och år.

Kontaktperson: Peter Hammarbäck

Restaureringsstöd

Det finns två stöd för *restaurering av betesmarker och slätterängar* inom Utvald miljö. Det ena är en miljöersättning, det andra en miljöinvestering. Båda har till syfte att betesmarker och slätterängar som helt eller delvis har vuxit igen genom restaurering ska kunna återfå sina värden. För att berättiga till restaureringsstöd ska marken vara opåverkad av gödsling och ha en naturlig vegetation, hysa hävdgynnade värden i form av naturvärden eller kulturhistoriska värden som skulle gynnas av en restaurering och det ska finnas goda förutsättningar för långsiktig hävd efter avslutad restaurering. Ängar är prioriterade. Ring och anmäl intresse! Då kan vi guida dig rätt mellan de två ersättningsformerna så att du kan komma vidare med din ansökan. Då kan vi också boka in ett obligatoriskt rådgivningsbesök.

Ersättning: 3 600 kr per hektar och år.

Kontaktperson: Hanna Williamsson

Ring först!

Blanketter och anvisningar för respektive stöd finns att skriva ut på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se. Länsstyrelsen kan självklart också skicka dem till dig. Tänk på att:

- Det är alltid klokt att först ringa ansvarig handläggare och anmäla intresse. Då kan du få viktig information som hjälper dig med ansökan.
- Du behöver kundnummer och blockkarta för att kunna söka. Saknar du det så hör av dig i god tid.

Nyheter Utvald miljö

- ▶ Våtmarker har fått ett nytt ersättningstak om 200 000 kronor. Kontakta Pia Stålnacke för mer information.
- ▶ Du som vill söka stöd för att restaurera en överloppsbyggnad eller en allé kan få rådgivning. Anmäl intresse till Karin Joelsson.

Skärgården som destination genom samverkan och kompetensutveckling

I Stockholms län har skärgården en särställning. Ett fantastiskt ställe med storslagen natur, stor variation, kommunikationer som är annorlunda, svåra och dyra samt ett stort antal företagare med en mångsidig verksamhet. Många turister och fritidsboende tar sig dit under ett par intensiva sommar-månader. Relativt få människor bor kvar året om. Arbetet med att hålla skärgården levande hela året är ett exempel på landsbygdsutveckling som väl speglar behovet av kreativitet och samverkan som är gemensamt för landsbygd och glesbygd även på fastlandet.

Öppen skärgård året om

Genom Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013 har ett stort antal projekt genomförts och resulterat i nya verksamheter. Bland dessa har den ekonomiska föreningen Öppen Skärgård genomfört projekt i syfte att marknadsföra Stockholms skärgård som besöksdestination på både nationell och internationell marknad. Kompetens har byggts upp kring paketering av besöksmål, boende, matupplevelser och transporter i Stockholms skärgård. Vid Kajplats 18 på Strandvägen mitt i Stockholm har en skärgårdsturistbyrå med ett café och samlingspunkt samt två pontoner etablerats. Detta drivs av Öppen Skärgård AB. Just nu arbetar föreningen med att erbjuda kompetensutveckling till företagare som äger eller driver aktiviteter som gynnar utvecklingen av en aktiv och öppen skärgård även under perioden 15 augusti till 15 juni.

När jag frågar Bisse Alm, VD för Visit Skärgården AB, om alla i skärgården är intresserade av föreningens arbete för att få fler besökare till området blir svaret långt och komplext. ”Självklart är långt ifrån alla intresserade av turistverksamheten, men med samverkan, informationsmöten och samarbete med skärgårdskommunerna kommer man dock fram till en del bra lösningar”, säger Bisse. ”Det ska såklart respekteras att enskilda fastighetsägare såväl som besökande vill ha sina enskilda platser oexploaterade. Dock finns det en stor potential för att visa upp och nyttja mer av skärgården och skattebetalarna bidrar ju faktiskt på olika vis. Genom samverkan och information och med bra verktyg går det att komma långt med att erbjuda besöksmål, övernattnings och mycket mer utan att enskilda skärgårdsbor ska behöva känna sig trängda”.

Destination på frammarsch

Inom besöksnäringen är det viktigt att utveckla ett varumärke och att medvetet arbeta med produkter för olika målgrupper. Känner man till olika målgruppers önskemål kan man lättare sprida budskapet om sitt företag och göra reklam för produkter och erbjudanden. Utvecklingen av turistdestinationer håller på att ta form i Sverige. En nationell strategi har tagits fram. Denna ska nu diskuteras på regional och lokal nivå och sedan användas som hjälp i arbetet att sätta Sverige på turistkartan. Öppen Skärgård tar aktivt del i det arbetet.

Öppen Skärgård ekonomisk förening har just fått medel från Landsbygdsprogrammet för kompetensutveckling. Det handlar om en utbildning i hur PR och sociala medier kan vara verktyg för att utveckla företag inom besöksnäringen. Faktum är ju att alla behöver en inkomst för att leva. Att leva året om på landsbygden, i glesbygden eller skärgården kräver helt enkelt kreativitet och mångsidighet.

Mette Kjöbek Petersen

Foto: Sofia Ståhle

Så här konkret kan samverkan mellan olika aktörer inom besöksnäringen i skärgården vara. Foto: Sofia Ståhle

Fler blommande och välhävdade marker i skärgården

Under 2011 startar EU-projektet GRACE, ett sex-årigt projekt med restaurering av betesmarker i Natura 2000-områden i skärgårdsmiljö. Målet är att få tillbaka och förstärka naturvärden knutna till en betad skärgårdsmiljö, såsom välhävdade ekhagar och blomrika betesmarker. Dessutom ingår en stor informationssatsning.

Foto: Charlotta Linder

Projektet är ett samarbete mellan fyra kustlän och har totalt beviljats 40 miljoner kronor i stöd från EU:s LIFE+ Natur. EU bidrar med 50 procent av medlen. Den andra halvan finansieras främst av Naturvårdsverket. I Stockholms län ska totalt 240 hektar i fyra Natura 2000-områden restaureras: Fridö vid Tullgarn i Södertälje kommun, Karingboda strax söder om Ny-näshamn, Rånö Ängsholme i Haninge och Villinge Boskapsö i Värmdö kommun.

På Rånö Ängsholme och Karingboda är det främst igenväxta ekhagar som ska röjas och betas för att grova ekar och deras efterträdare ska få tillräckligt med livsutrymme. Därmed säkerställs en långsiktig kontinuitet av gammal grov och vidkronig ek. Både Ängsholmen och Karingboda betas idag, men hävden är otillräcklig. På Karingboda, liksom på många andra håll i skärgården, är bristen på betesdjur ett problem.

Ett nytt fårstall för 400 tackor med lamm kommer att ge en förstärkning med 150 tackor till de nyrestaureerade markerna.

Fridö är en liten ö söder om Näset i Tullgarns Natura 2000-område. Där finns kalkhällar med styv kalkmossa, en Natura 2000-art. Ön har varit obetad under flera årtionden och hällarnas sprickor är igenväxta med träd och buskar vilket missgynnar både mossan och kalkhällarnas rika blomsterprakt. Området ska därför öppnas upp genom röjning och återupptagen beteshävd.

Naturen på Villinge Boskapsö är varierad. Ön betades fram till början av 1980-talet, men har sedan dess vuxit igen. Den betespräglade skogen har slutit sig och hagmarker och strandängar vuxit igen med träd, buskar, vass och högvuxen fältvegetation. Trots igenväxningen finns idag rester kvar av betesgynnad gräs- och örtvegetation. Skogsbeten har varit viktiga genom historien, inte minst i skärgården, men är idag ovanliga. Restaurering och återupptagen beteshävd på Boskapsön ska återskapa skogsbetesvärdena.

Mats Nordin, 08-785 51 12

Charlotta Linder, 08-785 44 45

Faktaruta

LIFE+ är en fond som EU inrättat för att driva på genomförandet och utvecklingen av EU:s miljöpolitik. LIFE+ Natur kan hjälpa till att finansiera projekt som bidrar till skötsel och skydd av arter och naturtyper i Natura 2000-områden.

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att värna om naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. I Stockholms län finns 235 natura 2000-områden.

Arrendesynemän 2011-2013

Arrendesyn hålls av minst två personer som Länsstyrelsen förklarar behöriga med stöd av förordningen (2009:28) om synemän. Syn av ett arrendeställe kan bland annat göras då en arrendator tillträder eller frånträder ett arrendeställe. Genom synen bestäms i vilket skick arrendestället är. Syneman ska vara förtrogen med arrende- och jordbruksförhållandena i länet.

Länsstyrelsen har förklarar följande personer behöriga att hålla arrendesyn. Förordnandena gäller till och med den 31 december 2013.

Sven-Erik Svensson

Bo Ivgren Löfsta Säteri 1 186 95 Vallentuna tel 070-645 30 35	Lennart Iveroth Kaggeholms gård 178 54 Ekerö tel 08-560 231 49
Erik Jerpdal Fittja gård 60 749 62 Örsundsbro tel 0171-46 11 12, 070-590 96 21	Jan Jerpdal Sparrsätra Lådö 27 745 95 Enköping tel 0171-208 89, 070-541 77 49
Jerker Laufors Asknäs Gårdsväg 18 178 52 Ekerö tel 070-774 88 17	Lars Lodin Pl 1852 Sänsjö 761 92 Norrtälje tel 070-326 22 74
Henrik Schmiterlöw Mörby gård 9850 762 96 Rånäs tel 070-483 41 46	Anders Tideström Eke 652 195 94 Märsta tel 070-541 77 45

Ny rapport om stranderosion i Stockholms mellanskärgård

Finlandsfärjornas påverkan längs de stora farlederna in till Stockholm är väl kända. Men skadorna finns även där främst mindre skärgårdsfartyg och fritidsbåtar går, visar en ny rapport som Länsstyrelsen presenterar.

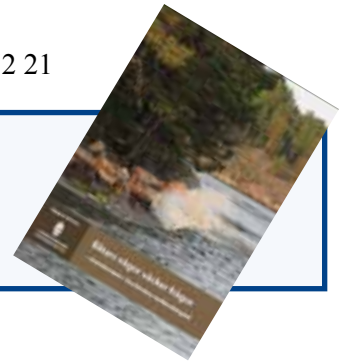
En studie från sommaren 2010 kartlägger 51 mil strand i Stockholms mellanskärgård. 16 procent visade sig vara skadad, det vill säga sammanlagt 8 mil. En mycket stor del av stränderna bestod av berg och lätta skador dominerade. Svåra skador förekom dock

och det fanns ett klart samband mellan svåra skador och avståndet till farleder. För stränder bestående av jordarter som grus, morän och sand var skadefrekvensen hög. Det innebär inte bara kostsamma skador för fastighetsägare, utan i allra högsta grad förutsättningarna för den biologiska mångfalden och troligen också strändernas attraktionskraft på det rörliga friluftslivet. Sålunda kan värden som utpekats som riksintresse hotas.

Gunnar Aneer, 08 – 785 52 21

Läs rapporten!

Rapporten i sin helhet finns på Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/stockholm under publikationer 2010.

Skärgårdslantbruk enligt statistiken

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram statistik som visar utvecklingen för lantbruket i länet. Resultatet presenteras i en ny publikation. Skärgården följs med särskilt intresse. Här följer en kort sammanfattning av skärgårdsstatistiken.

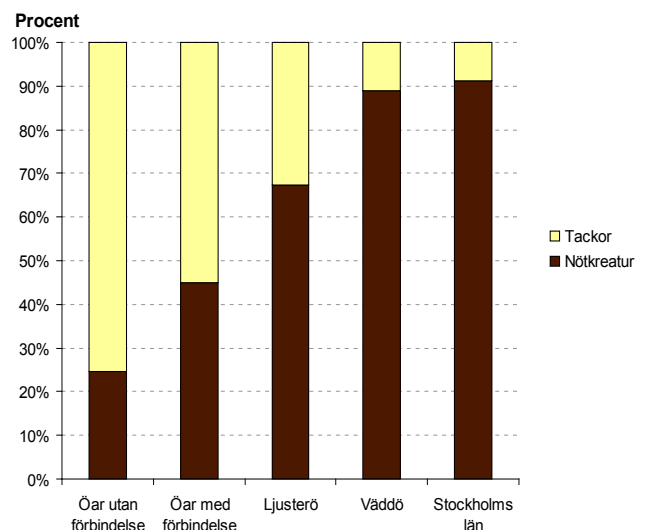
Skärgårdsläget

Tydligt är att skärgården skiljer sig mer från resten av länet ju sämre kommunikationerna med fastlandet är. Vaddö som har fast broförbindelse liknar i stort länet i övrigt, med ungefär samma fördelning mellan åkermark och betesmark och mellan får och nöt. Ljusterö med sin bilfärjeförbindelse liksom andra öar med reguljära färjeförbindelser har en större andel får i förhållande till andelen nöt än länsnittet. På öar utan färjeförbindelse är andelen betesmark väsentligt högre i förhållande till åkermarken än på fastlandet och fåren dominerar djurhållningen.

Trender

Den nya statistiksammanställningen jämför åren 2004 och 2010. Detta är inte helt okomplicerat och det finns flera tänkbara felkällor. Gårdsstödsreformen 2005 innebär till exempel att ansökningar inte kan jämföras rakt av och blockinventeringen som på sina håll ritat bort mycket betesmark, har inte hunnit fältinventera alla betesmarker i skärgården. Resultatet visar dock att både arealen och andelen betesmark jämfört med åkermark har minskat något för skärgården som helhet. På öar utan fast förbindelse har dock arealen och

andelen betesmark ökat något. Antalet djur verkar ha ökat i skärgården mellan 2004 och 2010. När det gäller åkermark har arealen ökat sedan 2004 och den ekologiska odlingen och vallodlingen har ökat rejält.

Fördelning mellan tackor och nötkreatur

Ylva Berry

Läs mer!

Publikationen kommer inom kort att finnas tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/lantbruk

Hästgödseln och miljön

Idag finns cirka 300 000 hästar i Sverige, vilket är ungefär det samma som antalet mjölkkor. Dessa hästar producerar två till tre miljoner ton gödsel per år. Lantbruket har sedan länge haft en strikt lagstiftning på området. Men vad gäller för den som "bara" har några hästar? Det var en, bland flera frågor, som samlade 45 personer i Åkersberga en onsdagskväll i januari. Initiativet kom från miljöinspektörerna i Österåkers kommun som sett ett behov hos kommunens hästägare att lära sig mer. Länsstyrelsen stod som arrangör och för föreläsningarna svarade Hushållningssällskapet. Aktiviteten finansierades inom Landsbygdsprogrammet. För dig som missade tillfället delar vi här med oss av en sammanfattning. På följande annonser finns fler aktiviteter på temat. Håll utkik!

Miljömål, lagar och regler

Miljömålen för Sverige säger bland annat att utsläppen av kväve i havet ska minskas. Miljöbalken är grunden i den svenska miljölagstiftningen och eftersom Österåkers kommun är granne med havet är miljölagstiftningen på området hårdare här än i kommuner i inlandet. – Alla som har minst en häst är skyldiga att följa försiktighetsprincipen i miljöbalken, förklarade Line Strand från Hushållningssällskapet. Hästens gödsel ska förvaras så det inte läcker ut näring till mark och vatten. En tät platta, en gammal gödselbrunn, en tät container eller traktorvagn under tak är exempel på godtagbara lagringsplatser, berättade hon.

Grundregeln är att lagringskapaciteten bör vara så stor att gödseln kan lagras under de tider på året då spridning är förbjuden eller olämplig. Har man som hästägare inte själv möjlighet att lagra och/eller sprida gödseln får man skaffa ett avtal med någon som kan ta emot den.

Läs mer

- På Jordbruksverkets webbplats kan du läsa allt om regler för lagring och spridning av gödsel. www.jordbruksverket.se
- "Hästgödsel – en naturlig resurs" är en broschyr som finns att ladda ner på Jordbruksverkets webbplats. www.jordbruksverket.se.
- "Skitsnack kring häst – Råd om gödselhantering för dig med häst" har tagits fram av Hushållningssällskapet. <http://hs-konsult.hush.se>

Övergödning av hästar och hav

En vuxen häst avger lika mycket näring i träck och urin som den får i sig genom sitt foder, eftersom det endast är energin som går åt till att hålla igång hästens rörelse och värme. Förutom att hästen blir tjock av

för mycket foder riskerar vi också ett näringsläckage i miljön. – Enklaste sättet att undvika detta är att göra en grovfoderanalys och räkna ihop hur mycket näring och energi din häst får i sig, berättar Katarina Eningsjö från Hushållningssällskapet.

Tips!

Prova foderstatsprogrammet för hästar som finns på Hippocampus webbplats. Där kan man laborera och testa sig fram för att se konsekvenserna av olika typer av utfodring. http://hippocampus.slu.se/hastens_foder

Gödsel som tillgång och kostnad

Hästgödsel kan ingå i ett kretslopp om gödseln återförs till åkermarken som producerar fodret. För att sprida gödsel krävs att man har tillräckligt mycket mark. Man räknar med att tre hästar per hektar åkermark ger cirka 22 kilo fosfor per hektar, vilket är vad en normal gröda behöver. Om man inte har mark att sprida sin gödsel på får man som hästägare vara beredd att betala för att bli av med den. Det kostar nämligen mer att sprida gödseln på åkern än vad växtnäringsinnehållet är värt. För ett lantbruk är det lättare att köpa in handelsgödsel än hästgödsel med en massa halm som först måste komposteras för att näringsämnen ska frigöras. Under gynnsamma förhållanden och med hjälp av maskiner kan hästgödsel komposteras på bara ett par månader. Under bar himmel och utan maskiner tar det betydligt längre tid, kanske upp till tre år, förklarade Line Strand.

Hagarna

Genom att mocka ofta, hårdgöra grindhål och andra ytor som lätt blir söndertrampade med grus eller flytta foderplats och vattenposter ofta samt använda foderhäckar med botten kan man minska näringsläckaget från hästhagen, menar Line Strand. Betet har normalt ett sammanhängande växttäckande som binder ihop markytan och skyddar mot utlakning och erosion av växtnäringsämnen. Att harva ut träcken och hålla vegetationstäcket intakt är positiva åtgärder. Väljer man en gräsfröblandning med bra rotsystem så håller hagarna längre.

Åsa Pettersson

Foto: Paulina Liljander

Kompetensutveckling för företagare på landsbygden i Stockholms län

Om aktiviteterna

Här kan du se ett urval av vårens kursutbud. För detaljerad information om plats, anmälan med mera hänvisar vi till Länsstyrelsens webbplats och till vårt elektroniska nyhetsbrev. Där kan du också hitta fler aktiviteter. Gå in på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Aktiviteterna som anordnas här genomförs av olika aktörer men bekostas alla helt eller delvis genom Landsbygdsprogrammet 2007-2013 som finansieras av EU och svenska staten. På en del aktiviteter tas också en deltagaravgift ut, främst inom området företagsutveckling. Eventuell deltagaravgift anges i annonsen.

Har du önskemål om andra aktiviteter än dem som annonseras här är du välkommen att kontakta Mette Kjöbek Petersen på telefon eller e-post mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se.

Elektroniska nyheter

Genom att prenumerera på det elektroniska nyhetsbrevet Landsbygd i Centrum får du löpande, direkt till din e-post, all information om aktuell kompetensutveckling och annan information från enheten för lantbruksfrågor. Många aktiviteter hinner aldrig annonseras i de fyra tryckta numren av Landsbygd i Centrum. Den som prenumererar på det elektroniska nyhetsbrevet riskerar inte att missa något spännande erbjudande!

Gå in på Länsstyrelsens webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Utmaning - vatten

Greppa Näringen

-Rådgivning

Greppa Näringen erbjuder kostnadsfri individuell rådgivning som både lantbrukare och miljön tjänar på. Målen är minskad övergödning, säker användning av växtskyddsmedel och minskade utsläpp av klimatgaser. Inom flera olika rådgivningsmoduler erbjuds till exempel växtnärbalanser, kväve- och fosforstrategier, växtskyddshantering, kontroll av foderstater, markpackning och mycket mer anpassat efter gårdens produktion.

Du som har mer än 50 hektar åkermark och/eller mer än 25 djurenheter är välkommen att bli medlem.

Greppa Näringen är en samordnad satsning mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna med stöd av LRF. Rådgivningen finansieras inom Landsbygdsprogrammet.

Information:

Läs mer om Greppa Näringen på www.greppa.nu. På Länsstyrelsens webbplats kan du få information om vilka rådgivare och moduler som är aktuella i Stockholms län, www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk. Kontakt: Cecilia Norén, 08-785 49 11

Trädgårdsrådgivning

Det finns möjlighet till kostnadsfri rådgivning om minskad användning och säkrare hantering av bekämpningsmedel samt optimerad användning av växtnäring riktad till odlare av kruk- och utplanteringsväxter.

Kontakt: Monica Konsult, Monica Borg Ohlson, 0220 - 408 18 eller 070-645 59 98.

Fågelskådare och lantbrukare i samarbete

Få hjälp med att öka mångfalden på din gård!

- Vilka fågelarter har du på dina marker?
- Vad kan du göra för att hjälpa dem?

HS och SOF samarbetar med att inventera häckande fåglar på gårdar runtom i Sverige. Din gård bör ligga i slätt/mellanbygd och vara över 50 ha. Fokus ligger på åkerlandskapets fåglar som sånglärka, stenskvätta, törnskata, storspov och tofsvipa m.fl. Efteråt går vi igenom vad man kan göra på just din gård för att gynna fåglarna.

För information och anmälan kontakta Sören Eriksson, rådgivare, HS Konsult, tel. 018-56 04 37.

Företagsutveckling

Distinkt dam

Har du ambitioner för ditt företagande? Är du engagerad i bygdens utveckling? Är du redo att möta framgång? Behöver du energi, mod och kreativ inspiration?

Distinkt dam är ett utvecklingsprojekt som stärker kvinnliga företagares förmåga att utveckla affärer och ta vara på de tillväxtpotentialer som finns inom kulturturism, måltidsturism och den starkt växande upplevelseturismen på landsbygden. Distinkt dam erbjuder fyra aktiva dagar i form av workshops:

- Visuell och muntlig gestaltning
- inspirerande träffar med arrangörer som berättar om sina erfarenheter från Real Life, storytelling
- kommunikation och nätverkande, samarbete och teambuilding
- kompetensanalys och projektmetodik, Strukturakut med olika analysverktyg och metoder som ger stöd när man omvandlar idéer till handling.

Foto: Birgitta Mård, Photofine

Deltagaravgift: 1 200 kronor för fyra sammankomster
Anmälan senast den 15 mars!

Kontakt: Mai Lundell, mai.lundell@telia.com
tel 070 - 290 99 35

Rådgivningscheck

Känner du ett behov av att diskutera utvecklingsidéerna för ditt företag med en rådgivare? Om dina utvecklingsplaner är förenliga med Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013 finns chansen att få en rådgivningscheck. Anmäl intresse och rekvirera blankett från Länsstyrelsen.

Foto: Hanna Williamsson

Kontakt: Mette Kjöbek Petersen 08-785 41 97
eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se

Kommunikation och PR

Hur kan man arbeta med sitt varumärke och hur använder man PR i sitt utvecklingsarbete? Är sociala medier en outnyttjad möjlighet för mitt företag? Kort sagt: Vilka verktyg har jag för att få rätt kund att välja rätt resmål?

Föreningen Öppen Skärgård erbjuder en kurs om fyra träffar om varumärke och PR för dig som är skärgårdsföretagare inom turistbranschen.

En halv dags seminarium den 29 mars om

- Vad är ett varumärke? • Exempel på starka varumärken och hur de positionerar sig • Kopplingen mellan företagets vision och vad man lovar kunden i varumärket • Vad är PR? Vad är en nyhet och var vill man synas? • Hur gör man pr/hur planerar man publicitet • Hur når man ut i mediebruset

En halvdags workshop den 5, 6 eller 7 april om

- Strukturera varumärkesarbete • Varumärkeslöftet som utgångspunkt för verksamheten • Modeller och praktiskt arbete i grupp • Hur hjälps vi åt för att stärka varandras varumärken och på så vis även vårt eget?

En halvdags workshop den 11, 12 eller 13 april med praktiska exempel inom turism om

- Att jobba med pr och kommunikation • Skriva pressmeddelanden • Ordna pressresor • Konferenser, event och mässor

En halv dags seminarium den 2 eller 5 maj om

- Vad sociala medier innebär • Lyckade och mindre lyckade satsningar • Viral marknadsföring • Hur man kan dra nytta av informationen och utveckla sin verksamhet • Etik och moral.

Deltagaravgift: 1 850 kr för hela kursen.

Anmälan: Sista anmälningsdag är den 16 mars.

Foto: bosselind.com

Arrangör: Öppen Skärgård
Kontakt: Hulya Norai 076-827 10 10
hulya@visitskargarden.se eller
Emelie Berg 073-924 48 12
emelie@visitskargarden.se

Utmaning - klimat

Klimatsmart hästföretagande

HS Konsult erbjuder en kurs som under två kvällar ger möjlighet till fördjupning i utfodring och växtodling för dig som är hästföretagare.

Slopa krubb i burk –om möjligheten att använda närproducerat grov- och kraftfoder istället för att köpa in pelleterat färdigfoder.

Gödsel kan bli mer än skit –om möjliga användningsområden för hästgödsel, såsom eldning, biogas, jordförbättring, samarbeten mellan häst- och växtodlingsgård.

Kursen kommer att ges på två orter, Almare Stäket (den 5 april och den 12 april) respektive Ågesta gård (den 4 maj och den 11 maj)

Foto: Hanna Williamsson

Arrangör: HS Konsult
Kontakt: Marie Lundberg telefon 018-56 04 00 eller 070-644 52 12
marie.lundberg@hushallningssallskapet

Biogasseminarium

Hur ser potentialen ut för biogasproduktion från stallgödsel och biprodukter från småskalig livsmedelsproduktion? Länsstyrelserna i Stockholm och Uppsala inbjuder till ett seminarium på temat.

En panel med sakkunniga, däribland Christel Gustafsson, chef för Bioenergienheten på Jordbruksverket och Kalle Svensson från Energimyndigheten, kommenterar en kartläggning som visar att många landsbygdsföretag i Stockholms och Uppsala län är intresserade att producera biogas och diskuterar tillsammans med deltagarna förslag till riktade åtgärder för att få fler att investera i biogasanläggningar.

Seminarieret hålls på Länsstyrelsen i Stockholm den 14 mars.
Kontakt: Gunilla Dahlberg, 08-785 43 54

Permakultur för lantbrukare

Permakultur syftar till att hitta odlingssystem med minimalt behov av externa insatser som fossil energi och växtnäring.

Avenus erbjuder en kurs om fyra träffar kring hur du konkret kan använda permakultur i lantbruket. Teori varvas med praktik och gruppövningar - analysera och läsa landskap - arbeta med kartor och skisser - planteringsteknik - trädbeskärning - eget designprojekt.

Första kursdag: lördag 26 mars i Hågaby, Uppsala.

Deltagaravgift: 400 kr exklusive moms för hela kursserien. I mån av plats går det att medverka vid ett mindre antal tillfällen.

Kontakt: 018-495 62 42,
kurser@avenus.se, www.avenus.se

Hästkörning i det moderna lantbruket

En praktisk kurs i handhavande av och körning med häst i det moderna lantbruket, uppdelad på tre hel-dagar hos Rolf Arvidsson och hans Ardennerhästar i Lundäng, Gimo. Medverkar gör också Janne Lundell. Begränsat antal platser. Första träffen lördag 2 april.

Foto: Oscar Franzén

Arrangör: Avenus
Deltagaravgift: 300 kr exklusive moms för hela kursserien.
Kontakt: 018-495 62 42,
kurser@avenus.se, www.avenus.se

Svampodling på stock

Lär dig odla svamp på stock och träflis. Odling av cellulosednedbrytande svamparter som ostronskivling och shiitake är en energisnål, läckagefri och giffri livsmedelsproduktion. Råvaror för odlingen är billiga material och restprodukterna är utmärkta som jordförbättringsmedel.

Lördag 9 april i Hågaby, Uppsala.

Foto: Mette Kjöbek Petersen

Arrangör: Avenus
Deltagaravgift: 200 kr exklusive moms.
Kontakt: 018-495 62 42,
kurser@avenus.se, www.avenus.se

Utmaning - Matlandet

Småskalig livsmedelsförädling

En kurs för dig som vill satsa på småskalig livsmedelsförädling, gårdsbutik, mejeri, slakteri, egen tillverkning av saft och sylt eller liknande.

Affärsidé • Hur bygger man en livsmedelslokal • Energieffektivt • Livsmedelsregler • Hur kan ekonomin se ut? • Hur går man vidare?

Kungsby, Västerås den 13/4. Efter kursen finns det möjlighet att få enskild rådgivning inom ovan angivet ämne till ett kraftigt subventionerat pris.

Foto: Hanna Williamsson

Deltagaravgift: 500 kronor exklusive moms. Ingen förtäring ingår.

Anmälan till 018-56 04 00

Information: HS Konsult B <http://hs-konsult.hush.se>

Kommunicera mervärden

-utveckla ditt livsmedelsföretag

Har dina produkter mervärden? Vet dina kunder om det? Kan produktutveckling ge mervärden?

Prebio Utbildning erbjuder fem livsmedelskurser om mervärden såsom kvalitet, nyttiga egenskaper, smaker och smarta förpackningar för dig som är mathantverkare, har gårdsbutik, café, restaurang m.m.

Packa Smart

Arboga 17/3, Knivsta 7/4, Strängnäs 2/5

"Funktionella" livsmedel

Arboga 23/3, Knivsta 4/5, Strängnäs 10/5

Smak

Arboga 29/3, Knivsta 27/4, Strängnäs 17/5

Kvalitet i råvara och förädling

Del 1: Strängnäs 9/3, Arboga 5/4, Knivsta 13/4

Läs mer på www.prebio.se

Deltagaravgift: 400 kr/dag

Kontakt: Prebio 0171-44 36 37, Lars 070-536 89 54

Ekologisk produktion

Ekologisk rådgivning

-grönsaker på friland

Det finns möjlighet till rådgivning om yrkesmässig ekologisk grönsaksodling.

Foto: Hanna Williamsson

Kontakta Elisabeth Ögren, Länsstyrelsen i Västmanland, 070-325 38 12.

Ekologisk grisproduktion

HS Konsult har startat en grupp för dig som vill utveckla ekologisk grisproduktion. Den första träffen av fem planerade har redan ägt rum. Är du intresserad av att ansluta dig till gruppen?

Kontakta Stina Stabo på HS Konsult tel 018-56 04 19 eller 070-399 11 89

Ekologisk fjäderfäproduktion

För dig som tänker utöka den ekologiska produktionen eller lägga om till ekologisk fjäderfäproduktion finns möjlighet till rådgivning.

Kontakt: Åsa Odelros, 0706 - 97 66 11 eller 0291-610 41.

Mentorstöd

-för omläggning till ekologiskt

Vill du lägga om till ekologisk produktion? Du kan få stöd och hjälp av en kollega. Bondens Ekoråd erbjuder mentorstöd, det vill säga en erfaren kollega som tidigare ställt om sin gård och som kan vara bollplank och dela med sig av erfarenheter och idéer.

Information: www.bondensekorad.se

Kontakt: Inger Källander, 011-700 93 eller 070-633 64 69

Avgift: 7 500 kronor exklusive moms

Marknadsföring

-ekologiska produkter

Ekologiska Lantbrukarna arbetar tillsammans med landsbygdsföretagare i Mälardalenregionen för att fler skall nå marknaden för ekologiska livsmedel. Syftet är att trygga tillgången på svenskproducerade ekologiska varor och tjänster på en starkt expansiv marknad. Vill du vara med?

Kontakt: Dirk van der Krogt, 018 - 10 10 36, dirk.vanderkrogt@ekolantbruk.se eller Maria Dirke, 018 - 10 10 06, maria.dirke@ekolantbruk.se

Mer pengar till bredband

Totalt finns nu cirka 9,8 miljoner kronor inom Landsbygdsprogrammet som kan användas för stöd till utbyggnad av bredband på landsbygden i Stockholms län och ytterligare medel är på väg.

Mer om stöd till bredband på följande webbplatser

- www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk
- www.jordbruksverket.se
- www.pts.se

Nästa nummer ute 25 maj

Nästa nummer av Landsbygd i Centrum har tema ekologisk produktion. **Får du den inte i din brevlåda är det för att du istället fått den som ett elektroniskt utskick.** Om inte, anmäl din e-postadress på Länsstyrelsens webbplats

www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Landsbygd i Centrum ges ut inom Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2007-2013

Enheten för lantbruksfrågor:

Geber Ulrika	Lantbruksdirektör	785 49 07
Alfredius Hanna	Fältkontroller	785 49 18
Andersson Henrik C	Länsfiskekonsulent, fiske- och skärgårdsfrågor	785 40 55
Appeltoft Viveka	Ansvarig för gårdsstöd, samordnare av SAM	785 49 33
Berry Ylva	Fältkontroller, SAM-handläggning	785 42 93
Carlsson Cathrine	Ansvarig för återkrav	785 49 44
Carlsson Lars	Företagsstöd, projektstöd, startstöd	785 49 28
Dalhberg Gunilla	Administratör	785 43 54
Florman Anna-Karin	SAM-handläggning, husdjur	785 42 37
Fägerlind Clara	Utbetalning av företags- och projektstöd	785 49 09
Hammarbäck Peter	Åtagandeplaner och restaureringsstöd till betesmarker	785 49 01
Joelsson Karin	Fältkontroller, Utvald miljö: kulturmiljö	785 49 29
Karlsson Johanna	Praktikant, Lokal mat	785 49 30
Kjöbek Petersen Mette	Ansvarig för kompetensutveckling, Landsbygd i Centrum	785 41 97
Larsson Anders	Ansvarig för företagsstöd, projektstöd och startstöd	785 49 14
Liljander Paulina	SAM-handläggning, fältkontroller, flyghavre	785 53 21
Norén Cecilia	Åtagandeplaner betesmark, stallgödselrådgivning, biodlingsfrågor	785 49 11
Olsson Karin	Fältkontroller, SAM-handläggning, kartfrågor	785 44 09
Pettersson Åsa	Kompetensutveckling, företagsstöd, projektstöd, rovdjursstängsel	785 49 32
Skagerberg Frida	Fältkontroller, SAM-handläggning	785 49 24
Strömberg Maria	Återkrav	785 49 38
Ståhle Sofia	Leader, SAM-handläggning	785 47 31
Stålnacke Pia	Vattenhushållning, Utvald miljö: våtmarker och växtnäring	785 49 31
Svensson Sven-Erik	Fastighetsfrågor och planering, företagsstöd, projektstöd	785 49 04
Tykesson Johannes	Kontrollansvarig, SAM Internet	785 49 20
Williamsson Hanna	Redaktör Landsbygd i Centrum, Utvald miljö: betesmarker	785 49 13
Åkerström Rose-Mari	SAM-handläggning, tvärvillkor, Landsbygd i Centrum	785 49 37